

УДК 336.02:336.1: 336.6

Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 9 грудня 2021 р., м. Кропивницький. – К.: «Ексклюзив-Систем», 2021. - 141 с.

Для наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів, практиків

Редакційна колегія: **Левченко О.М.**, д.е.н., проф., **Шалімова Н.С.**, д.е.н., проф., **Сибірцев В.В.**, д.е.н., доц., **Базиліук А.В.**, д.е.н., проф., **Ковальчук К.Ф.**, д.е.н., проф., **Загреба І.Л.**, к.е.н., доц., **Попов В.М.**, к.е.н., доц. (*відп.секретар*), **Петренко Л.М.**, асист. (*техн.редактор*)

Представлені матеріали є результатами досліджень науковців та практиків з проблем фінансово-кредитного регулювання розвитку економіки та соціальної сфери. До збірника ввійшли тези доповідей, що розкривають проблеми сучасної фінансової науки та практики: розробки методів реалізації фінансової політики держави; фінансово-аналітичного забезпечення, податкового регулювання і страхового захисту суб'єктів підприємницької діяльності; напрямів реформування фінансів соціальної сфери та системи соціального забезпечення; оцінки впливу глобалізації економіки на розвиток фінансів; сучасних проблем обліку, аудиту та оподаткування; розвитку новітніх інформаційних технологій у фінансах.

ISBN 978-617-7942-19-0

Рекомендовано до друку Вченою радою Центральноукраїнського національного технічного університету (протокол № 5 від 20 грудня 2021 року)

Матеріали публікуються у авторській редакції.

За підбір і точність наведених фактів, цитат, даних, власних імен та іншої інформації несуть особисту відповідальність автори тез доповідей. Редакція може приймати рішення про публікацію статті в порядку обговорення, не поділяючи точки зору автора.

© Автори, 2021

© Центральноукраїнський національний технічний університет, 2021

302 с.

3. Вагнер І.М., Демко І.І. Вплив COVID-19 на економічний розвиток малого і середнього бізнесу в Україні. Вісник університету банківської справи. 2020. № 1 (37). С. 59-66.

4. Макаренко П.М. Розвиток механізму державної підтримки особистих селянських господарств. Держава та регіони. 2009. №3. С. 45-49.

5. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія / за ред. Гейця В.М. Харків: ВД "ІНЖЕК", 2006. 240 с.

Мельник Т. А.

канд.екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СТРАХОВОГО РИНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

На сьогоднішній день існує багато праць вітчизняних науковців, в яких аналізуються кількісні показники та якісні характеристики страхового ринку України. Разом з тим багато теоретичних та практичних проблем страхової діяльності залишилось поза увагою дослідників. До того ж чимало нових проблем постають перед практикою у процесі розвитку вітчизняного страхового ринку. Тому аналіз сучасних тенденцій страхового ринку завжди актуальний.

Метою дослідження є дослідження сучасного стану страхового ринку України, виокремлення основних проблем становлення та обґрунтування пропозицій стосовно його подальшого розвитку.

Страховий ринок України в період з 2002 року по 2020 рік розвивається у порівнянні з іншими ринками небанківських фінансових послуг страховий сектор найінтенсивніше (див. рис. 1).

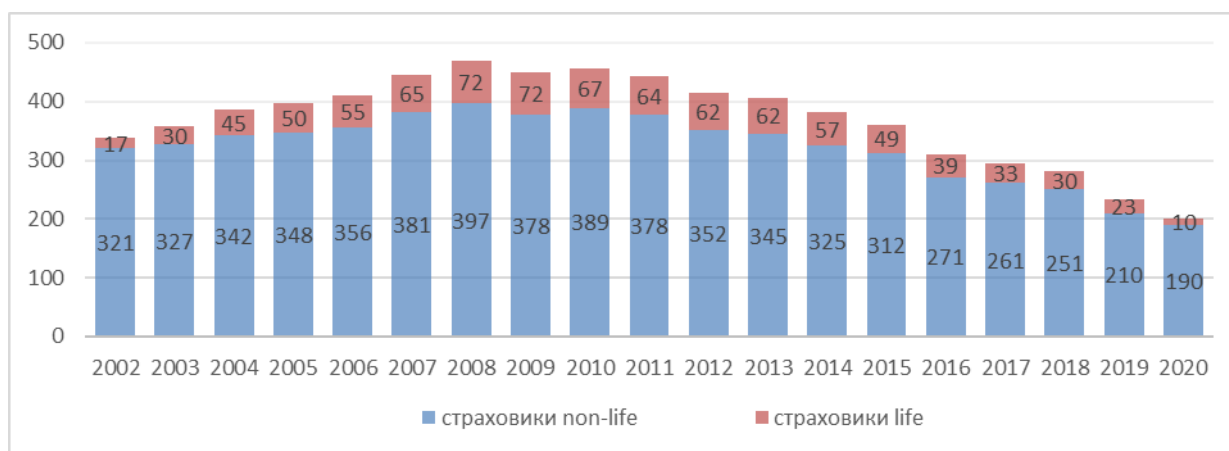

Рис. 1 - Кількість страховиків на страховому ринку України.

Джерело: складено автором за даними [2; 3].

Слід зауважити, що сьогодні є актуальним питання не збільшення кількості страхових компаній на страховому ринку, а виконання ними взятих на себе зобов'язань. Саме тому сьогодні на розгляді у Верховній Раді України перебувають зміни до Закону України «Про страхування» [4], які повинні забезпечити капіталізацію страхових компаній, збільшення та нарощування їх активів, що приведе до підвищення їх платоспроможності.

Важливим показником діяльності страхових компаній є величина отриманих ними страхових премій від страхувальників (рис.2).

Рис. 2 - Динаміка страхових премій та страхових виплат на страховому ринку України за 2004-2020рр., млрд. грн.

Джерело: складено автором за даними [2; 3].

Данні наведені на рис. 2 свідчать про просідання розміру валових страхових премій в роки коли в Україні відбувалися політичні або економічні кризи. Не виключенням є просідання обсягу зібраних страхових премій в 2020 році майже на 12 млрд. грн., що є наслідком весняного карантину в Україні через COVID-19.

Основним показником розвитку страхової діяльності в Україні є рівень страхових виплат (рис. 2). Український страховий ринок з 2014 року демонструє тенденцію поступового збільшення розміру страхових виплат майже в 3 рази (на 10 млрд. грн.). При цьому показник збитковості страхових премій (відношення страхових виплат до зібраних страхових премій) також збільшується з 19 відсотків у 2014 році до 33 відсотків у 2020 році.

Існує декілька причин, що стримує розвиток страхування в Україні. Багато років страховий ринок "стимулювався" введенням нових форм обов'язкового страхування. Велика кількість обов'язкових видів страхування у порівнянні з практикою, прийнятою в більшості розвинених країн, - відмінна риса українського страхового ринку. Тривалий час в Україні законодавством було закріплено велика кількість видів обов'язкового страхування. На сьогодні стаття 7 Закону України «Про страхування» містить 39 видів обов'язкового страхування [4]. При цьому багато страховиків, маючи ліцензії на обов'язкові види, практично ними не займаються. Таким чином, це переконує нас в неефективності і недоцільності здійснення більшості обов'язкових видів страхування. В той же час необхідно сприяти впровадженню медичного страхування, страхування додаткових пенсій.

Про не використаний потенціал вітчизняного страхового ринку свідчить поступове падіння показника проникнення страхування (частки зібраних страхових премій у відношенні до ВВП), яке наведене в таблиці 1.

Таблиця 1 – Частка страхових премій у відношенні до ВВП в Україні, %

Роки																
2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
5,6	3,1	2,6	2,5	2,7	2,2	2,1	1,7	1,6	1,5	1,7	1,5	1,5	1,5	1,4	1,3	1,1

Джерело: складено автором за даними [2; 3].

Таку ситуацію можна пояснити не розвинутим вітчизняним ринком страхування життя, саме на його розвиток необхідно направляти всі свої зусилля як з боку держави так і з боку бізнесу та населення.

Головною проблемою вітчизняного страхового ринку, яка найбільше, на нашу думку, впливає на всі показники ринку, є відсутність довіри до страхових компаній, як з боку держави так і з боку населення та представників бізнесу.

Існування зазначених проблем на страховому ринку України гальмує його розвиток та не розкриває його потенціалу для розвитку економіки. Тому пропонуємо напрями вирішення основних з них:

- одним із пріоритетних завдань, що стоять перед українським страховим ринком, є впровадження принципів страхового нагляду відповідно до стандартів Міжнародної асоціації органів страхового нагляду (IAIS);

- напрацювання чіткої політики щодо формування позитивного іміджу страхового ринку в економіці, створивши економічно сприятливе середовище для розвитку реального страхування;

- створення національної системи рейтингу страхових компаній, яка б давала можливість проводити достовірну оцінку діяльності страхових компаній;

- відкриття українського ринку страхування для іноземних страхових компаній, що зробить його конкурентним [5, С. 246];

- врегулювати ситуацію щодо видачі ліцензій, шляхом її спрощення, разом з тим надати реальну можливість уповноваженому органу (з 2020 року Національний Банк України) відкликати її у разі порушень з боку страховика.

Таким чином, сьогодні страховий ринок України стоїть на порозі великих змін та потребує пильної уваги для вирішення багатьох питань стосовно брокерської та агентської мережі в страхуванні, ефективного управління страховими фондами (страховими резервами) тощо. Останні такі зміни відбулися при прийнятті нової редакції Закону України «Про страхування» восени 2001 року.

Література:

1. Бігдаш В. Д. Страхування: навч. посіб. Київ, 2006. 448с.
2. Основні показники страхового ринку 2020 р. Національний банк України. URL: <https://forinsurer.com/stat>. (дата звернення: 25.11.2021р.).
3. Статистика страхового ринку України. URL: <https://forinsurer.com/stat> (дата

звернення: 25.11.2021р.).

4. Про страхування: Закон України № 85/96-ВР від 7 березня 1996 року Редакція від 01.08.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#top> (05.12.2021р.).

5. Семенович, Т. А. Проблеми і перспективи становлення страхового ринку в Україні. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр.* Кіровоград: КНТУ, 2007. Вип. 12, ч. 1. С. 242-247. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/892> (05.12.2021р.).

Мельник Т. А.

канд.екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Нечасенко О. В.

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ПРОТИРІЧЧЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ НАЗЕМНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ

Враховуючи роль і значення обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів для суспільства, держава не може залишитися осторонь від нагляду за функціонуванням цього виду на страхового ринку України, особливо під час процесів європейської інтеграції української економіки.

Метою дослідження є систематизація становлення вітчизняного законодавства та виявлення протиріч в державному регулюванні щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Перші спроби створити обов'язкове страхування цивільної відповідальності власника транспортного засобу в нашій країні робилися ще в січні 1994 року шляхом прийняття Указу президента в якому було «запроваджено обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів на випадок заподіяння шкоди життю і здоров'ю громадян, їх майну та майну юридичних осіб» [6]. В червні 1994 року приймається Постанова Кабінету Міністрів України якою затверджується «Положення про порядок і умови обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів» [3]. Проте в січні 1995 року Кабінет Міністрів України приймає постанову [8], якою припиняє дії прийнятих постанов, що регулюють обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Таким чином повторне фактичне становлення страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів